

IN MEMORIAM

PÖRGE GERGELY. Április 23-án 72 éves korában Újpesten meghalt Pörge Gergely festőművész. A Hortobágy, a Balaton, Várpalota, Mezőtúr, legfőképpen pedig Rákospalota környékén nyelvi el a magyar lói, a magyar élet szemléletébe. Kicsiny méretű képeken adta aztán benyomásait s e kis képek szinte sohasem hiányoztak kiállításainkról. Messziről meg lehetett ismerni őket: Pörge Gergely tudott magának kifejező eszközöket teremteni, amelyek úgy a saját, líraiságra hangolt lelkületének, mint az oly hón szeretet alfföldi világnak megfeleltek. A kicsinyben kereste és találta a festőt. Egypár cigányputri, néhány hálóventilató halászember a víz mellékén, egy major kősa csirkével, tollászokdó kacsalával, zénéával, szalmával vesző emberfiak, főképp pedig a vásár volt az, amit szemlélgyre veti. A poros vásártér, rendetlen szekereivel, rögzített ponyvával, sajelelészort szalmájával, mellette a parasztfazekas zöld ibrikel, a csirkés kofák sárga fekkönyve: ezt a piciny, de tősgyökeres magyar világot, festői szerelmének tárgyát, fíradhatatlanul és dédelgető gonddal festette. Néha egy-két magános vagy csoportba állott bodorkoronás nyárfa, néha egy kis berek, amely a fűzek ezüstbőldjét mutatja a napfényben vagy egy alkonyat a megyeri buckák vagy a Balaton felett váltak e kis festmények motívumaivá. Temérdek ceruzavázlatot is készített róluk: szép grafikai lapokat egy egészen neki sajátos technikával. Ezek aztán átvándoroltak képsalapk hasábjaira is, mint ahogy elég gyakran foglalkozott illusztrációk rajzolásával is. A szeretet, amelyet erre az ő bájos különvilágára pazarolt, nem vesztett hosszú életét át melegé-

ből, bár ez az élet válogatott sorcsapások egymásutánjából állott, amelyekből más talán világyűlölő pesszimistává lett volna. A rákosi buckák közt sétálva és festgetve azonban elfelejtett minden szenvedést és keserűséget. Így festett át egy hosszú emberéletet s még a Múcsarnok ezévi tavaszi kiállításán is résztvett kedvelt motívumaival.

Pörge Gergely Budapestben született 1858 május 19-én, kereskedő-családból. Már tizenhat éves korában beiratkozott az akkori Mintarajziskolába, amelyet 1874—77-ig látogatott (ennek növendéke volt később felesége, Kiss Jolán is). Azonban többre vdygott, mint amit ez az intézet akkori állapotában adhatott s azért 1877 őszén a müncheni akadémiába iratkozott be, ahol előbb az ú. n. antik-osztálynak, majd később Wagner Sándornak volt tanítványa. Haladása elismerésül a magyar kormány 1879-ben és 1881-ben némi ösztöndíjat is juttatott neki. 1883—88-ig Benczúr Gyula mesteriskolájában dolgozott. Egyben kiállította első képét a Múcsarnokban, a „Patak mellett” címűt. S azontúl szorgalmas kiállítónk volt. Egy-egy gyűjteményes kiállítást 1903-ban s a következő évben rendezett műveiből a Nemzeti Szalon. A háború után a Múcsarnok neki jutatta a Tolnai-díjat (1921). Műveinek száma szinte áttekinthetetlen s az egész ország gyűjteményeiben vannak szétszórva.

Ez év tavaszán egy villamoskocsin ért baleset súlyos sérüléseket okozt rajta. Azután tüdőgyulladásat kapott, amit egy orbánc súlyosbított. Halála nagy részvétet keltett. Telivér művészember szállt vele sírba, aki egész tehetségét és szorgalmát az Alföld magyar életének szentelte.

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

A „KÖNYV- ÉS REKLÁMMŰVÉSZET-BEMUTATKOZÁSA. Csinos, egyszerű, tiszta, finom katalógus. Nagyon jóízűsű meghívó. Az Iparművészeti Múzeum üvegezett udvarán tektonikus, nyugodt felosztása a kiállításnak. Mindene gyűlt új, szokatlan fogadtatás a modern könyv- és reklámgrafikai kiállítás nézőjének. Nem csoda, ha a kritika föllekesedett. Nem csoda, ha a közönség élvezett és csodálkozott. S végül nem csoda, ha a reklám megbízást adó kereskedők jórésze értetlenül áll ennyi új, érdekes, grafikai jelenséggel szemben. Mert kicsoda borzasztó, szinte csillagászati távolság választja még el az utcai járókelőt a geometriai absztrakciókkal dolgozó formavilágtól! Vagy a tömegképes könyvek fogyasztóit az archaikus finomságokkal átitott illusztrált könyvtől!

Mintegy félszáz ismert művész, és talán ugyanannyi fiatal, elszánt tanítvány. Végig színesen tagolt, ritmikusan hangolt falszikok, — rajtuk új, újabb és legújabb plakátörökkvés. (Léveztárlókban és üvegpillérekben pedig rajtok, könyvek, címlapok, csomagolások, ezernyi reklámaprósa és a finom csokoládédoboztól a préselt börtárca-naptárig).

Ha nem is fárasztó, mégis szinte túlsok, igaz, síkdíszítő művészet valamennyi, szép is, jó is túlnyomórészt. De a lelkesedés, a láz, a grafikai megszólalás öröme, mely itt minden kiállításon érezhető volt, valami ökonómia igényel, akár csak az énekesek hangja: takarékoskodjunk vele! Milyen szerencse, hogy annyi jó grafikusunk van, aki ép oly ügyes a plakát, mint a könyvek lapján, ép oly ötletes a fotomontázs felépítésében, mint